

РЕЦЕНЗИЯ

НА

ДОЦ. Д-Р ЗОРНИЦА ПЕТРОВА

ПРЕПОДАВАТЕЛ ПО ПИАНО И КЛАВИРЕН СЪПРОВОД

В АМТИИ „ПРОФ. АСЕН ДИАМАНДИЕВ“

В КАТЕДРА „ПИАНО И АКОРДЕОН“ КЪМ ФАКУЛТЕТ „ МУЗИКАЛНА ПЕДАГОГИКА“

ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНА И НАУЧНА СТЕПЕН „ДОКТОР“

НА

ДИМИТЪР ЮЛИЯНОВ НАКОВ

ПО ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ 8.3. „МУЗИКАЛНО И ТАНЦОВО ИЗКУСТВО“

ПО НАУЧНА СПЕЦИАЛНОСТ „МУЗИКОЗНАНИЕ И МУЗИКАЛНО ИЗКУСТВО“

ВЪВ ФАКУЛТЕТ „ МУЗИКАЛНА ПЕДАГОГИКА“, КАТЕДРА „ПИАНО И АКОРДЕОН“

НА ТЕМА:

„ПИАНОТО В СОЛОВОТО КЛАВИРНО И КАМЕРНО-АНСАМБЛОВО ТВОРЧЕСТВО НА

ИВАН СПАСОВ

(ТЕОРЕТИКО- ИНТЕРПРЕТАЦИОННИ АСПЕКТИ НА КЛАВИРНАТА АРТИКУЛАЦИЯ)“

Познавам Димитър Наков като един от най- изявените възпитаници на АМТИИ „Професор Асен Диамандиев“. През всичките години на обучение като студент, а по-късно и докторант на Катедра „Пиано и акордеон“ той се утвърди като ярко-талантлив млад пианист със завиден концертен (солов и ансамблов) репертоар, упорит и смел интерпретатор на клавирна музика от най-ново поколение.

Димитър Наков е между пианистите, които активно се изявяват на концертния подиум. Заедно с това, той е дипломиран композитор – един от последните възпитаници на проф. Димитър Тъпков. Съществена роля в професионалното му израстване изиграват двете специализации, които реализира в периода на своето обучение като студент и докторант на АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“: През 2008г специализира композиция в националния университет по музика в Букурещ, а през

2015-2016г провежда едногодишно клавирно обучение в Университета по музика и сценични изкуства във Виена.

Уверено мога да заявя, че проведеното обучение като редовен докторант в нашата Академия, за Димитър Наков беше обогатяващ и пълнокръвен период на професионално израстване, на откриване пътя към индивидуален художествен мироглед и личен пианистичен профил. Без съмнение, основно значение за това има проф. Роксана Богданова – научният ръководител, чиято безрезервна отдаденост и грижа „изстреля“ младия колега в орбитата на клавирното „ Спасово“ творчество, с което тя по естествен начин сама се идентифицира.

Настоящата художествено- творческата докторантура е балансирана и съдържателна и в двата си компонента- теоретичния и изпълнителския. Емпиричният опит на богатата поредица от рецитали, представящи клавирното солово и камерно творчество на Иван Спасов е намерил правдиво отражение в аналитичната разработка. Още от първите и страници остава впечатлението за методология, която отразява лични и много целенасочени изпълнителски процеси. Живата интерпретаторска практика стои в основата на написаното, инспирира изключително интересни и , заедно с това, подчертано индивидуални съждения, дава път на любопитни авторски хипотези.

Дисертационният труд е построен в следната последователност: Увод, три глави, Заключение ,приноси, библиография и две приложения.

Уводната статия отразява основните мотиви, дефинира ясно обекта и предмета, целите и задачите на разработката. В нея Димитър Наков отдава дължимото на учителите, на основните ментори в изграждане афинитета към творчеството на Иван Спасов: проф. Роксана Богданова, проф. Недялко Тодоров , проф. Петко Радев , проф. Георги Петров – всички те активно концертирали и представили по най- добрия начин инструменталното творчество на Иван Спасов. При това с ясната убеденост, че изпълняват музика с национална и световна съизмеримост. Темата за артикулацията като основополагащ изпълнителски прием , според автора , е слабо изследвана територия. В нея Димитър намира „своята истина“ за композитора, намира проблема, който прави изследването дисертационно, а за професионалните пианисти-

интригуващо, смело и в някаква степен рисково. Авторът ясно заявява стремежа си към лична творческа позиция, при това на базата на максимална конкретика, продиктувана от нотния текст и неговото интерпретиране. „...дисертацията, казва той, не съдържа биографични данни за композитора, както и бележки относно отражението на живота му в неговата музика. Не си поставя за цел да изследва неговото място в съвременната българска и световна музика и не разкрива характерните черти на неговата творческа личност. С всички тези аспекти от живота и творчеството на композитора Иван Спасов, всеки може да се запознае от вече съществуващите трудове, за разлика от ключовата тема за артикулацията, която се съдържа именно в настоящото изследване.“(стр.7)

Първата глава от изследването визира:“ Формално-структурен анализ на творби за пиано и камерни ансамбли от Иван Спасов. Някои особености на изразната палитра“. Изпълненото в интегрален порядък клавирно и клавирно- ансамбловото творчество на композитора бива разделено на 4 групи, според бележите на жанра и изпълнителския състав:

Първи раздел : Солови творби за пиано („ Мала сюита българска“, 3-те сонати за пиано, 24 етюда за пиано, „Шест портрета на един образ“, 24 багатели и Малка пиеса във фолклорен стил)

Втори раздел: В него Димитър Наков се фокусира върху знаковия Клавирен концерт на Иван Спасов, на който е трети по ред изпълнител (след автора и Роксана Богданова)

Трети раздел: Камерни произведения (Соната- концертанте за кларинет и пиано, Соната за виола и пиано, , Микросюита , Багатели „Контрасти“ за флейта и пиано, „Бурлеска“ за виолончело и пиано, Соната „Quasi variazione“ за виолончело и пиано, Трио за цигулка, виолончело и пиано, „Сътворение, смърт и примирение“ за две пиана)

Четвърти раздел: Тук Димитър Наков се спира на голям обем от песенното творчество на композитора, предназначено изключително за висок женски глас и пиано.

Дори самото изброяване на толкова широк диапазон от творби „за“ и „с участието“ на пиано, създава предпоставка за „разпиляване“ в аналитичния подход. Обратно на подобна възможност, авторът на дисертацията е максимално фокусиран върху най-характерното, най-определящото всяка творба. Структурният анализ е естествено „вплетен“ в художествените внушения, а те, от своя страна, са поднесени елегантно и ненатрапчиво. Искам ясно да изразя адмирациите си към подобен пестелив, но съдържателен начин за представяне на „Спасовото“ творчество. Това подсказва истинско вникване, непреднамерено боравене с изключително експресивна музикална изразност, каквато излъчва всяка от композициите. Подходът на Димитър Наков впечатлява, защото е „предусетен“ като единствено възможния спрямо обекта на изследване – един творчески феномен, генериращ философия и чувства, с „болезнена“ пестеливост и в същото време с „отдаване на ревностна значимост към детайла“.

Във **Втора глава** от дисертационния труд Димитър Наков се насочва към същината на изследването. Озаглавява я: „Клавирната артикулация в музиката на Иван Спасов и нейните основни форми“. Тук авторът изгражда основната теоретична база за обекта на изследването, като прави предварителен обзор на написаното през вековете: от немския композитор и теоретик Йохан Матезон, през музикалния речник на Мюд Монпа, теориите на Абрахам Шулц и Даниел Тюрк, до съвременните теории на Клайв Браун. (Използвам момента да препоръчам: при едно бъдещо издаване на труда, всички цитирани имена на известни или неизвестни автори да се въведат със съответните години в скоби. Това привнася конкретност и прегледност в анализа и доказва ясната ориентация на изследователя относно историческите процеси в клавирната теория.) Тук докторантът формулира очевидното: Клавирната теория през вековете базисно свързва артикулацията с риториката, с речта, с пунктуацията, а в музикален план се подчинява на художествения израз, стила, фразировката и формално-структурните белези на творбата.

В тази глава се засягат и въпросите за клавирното „туше“ във физичен, двигателен, психо-моторен и естетически план. На базата на личната си изпълнителска практика, Димитър формулира следното: „В клавирната музика на Иван Спасов, където ролята на тембъра е с подчертана важност, отношението към тушето и

индивидуалния подход към всички негови аспекти са едни от основните фактори, върху които изпълнителят трябва да насочи своето внимание.“(стр. 52) И по-нататък: „Особено характерни за музиката на Иван Спасов са внезапните контрасти, свързани с промяна в динамиката, артикулацията , фактурата и други музикални елементи, а от тук следва и различен подход към клавирното туше. Преминаването от ударна към безударна атака, от висока към ниска скорост на потъване на клавишите и обратното , от включване или изключване от процеса на звукоизвличане различни части на ръката и с различна активност, често пъти се налага да се осъществи изведнаж, без да има време за пренастройване на мускулно- двигателния апарат“.

Задълбочено и отново свързано с личната опитност , Димитър Наков разглежда основните артикулационни прийоми- стакато, легато, нон легато, спрямо особеностите на многоликите внушения в музиката на Иван Спасов. По този начин, разгледана емпирично, клавирната артикулация в „Спасовите“ творби , бива изведена от докторанта като основен фактор по пътя към правдивата интерпретация. Уважавам и ценя смелостта на изказаните тези. Артикулационните проблеми са достатъчно сложни, комплексни и рискови, когато се превърнат в научен фокус. Именно за това подкрепям уверения и дръзновен анализ на младия музикант. Смятам , че задълбочената наука се ражда там, където двигател на мисълта е свежестта на чувството. А при Димитър, то прозира ясно.

Трета глава разглежда взаимодействието на артикулацията с други музикални елементи. На първо място докторантът се спира на връзката между артикулацията и цезурата в клавирните опуси на Иван Спасов. Докторантът с право определя цезурите като разчленяващи , но и свързващи елементи от клавирната фактура. След тях, по наблюденията на Димитър, настъпва ново ритмично движение, нова контрастна динамика, нов емоционален импулс , които принципно зависят от общия художествен контекст. Всички тези изразни трансформации са подкрепени от множество примери (Изкуството на серията, Соната № 3, „Шест портрета на един образ“). С право, обаче, авторът на труда споделя уговорката: „ Начинът, по който Спасов записва своя музикален материал, създава особено добри предпоставки за вариране във времевите съотношения в момента на интерпретация.“(102 стр.) Точно съждение , което подсказва и точен практически подход към многообразните

композиционни „провокации“ на големия композитор. В освободената от метрична организация клавирна тъкан, Димитър Наков посочва стабилни ориентири и това са времевите съотношения, които превръщат цезурата в незаменим съдържателен и структурообразуващ елемент.

Обширна е и статията ,посветена на акцентуацията. С многобройни текстови примери, докторантът извежда тезата за освободената трактовка на разнообразните смислови, а от там и щрихови форми на „подчертаване“ в клавирната музиката на Иван Спасов(цикъла „Игри“, 24 багатели, 24 етюда и др).

Задълбочено са изследвани често срещаните в разглежданите творби клъстерни форми- едновременни и такива , чиито тонове прозвучават чрез натрупване и педално задържане. Добре са представени и ефектите на “ беззвучните“ клъстери – едно почти патентовано изразно средство от огромната палитра на „спасовата“ темброва фантазия. Трябва да се подчертае, че Димитър Наков подлага на удивително подробен обяснителен режим всички артикулационни похвати и художествените резултати от тяхната употреба.

В своето **Заклучение** ,авторът на дисертационния труд успешно обобщава теоретичния и инструменталния си опит, като прави ясна равносметка:“ Определяща за клавирното творчество е естетиката на творбите, творческите идеи с емоционални параметри и изключително богатство от образна наситеност, въпреки задълбочаващата се все повече и повече лаконичност на изказа“. (131 стр.) В подкрепа на всички изводи и заключения, изведени в труда, Димитър Наков публикува поредица от интервюта , повечето от които с изявени интерпретатори на инструменталното и вокалното творчество на композитора Иван Спасов“.

В заключение, приемам приносите на дисертационния труд, както в неговата теоретична, така и в неговата изпълнителска страна. Познавам добре публикуваните записи от рециталите на пианиста и съм сигурна в тяхната познавателна значимост. Сигурна съм и в ползата от едно бъдещо издание на разработката. Ето защо се обръщам към уважаемото научно жури с предложение да удостои Димитър Юлианов Наков с обрзователната и научна степен „доктор“.

23.02 2022г.

Пловдив

Изготвил Рецензията:

доц. д-р Зорница Петрова